

MINDER BEKENDE EN/OF VERDWENEN LOCATIES IN GENT

Interneringscentrum, Wollestraat.

Zodra de Duitsers in september 1944 vertrokken waren en Gent bevrijd werd, kwamen de mensen naar buiten om te feesten, maar al evenzeer om hun jarenlange opgekropte haat tegen de moffenmeiden, de zwarten en de collaborateurs bot te vieren. Vermits er geen verantwoordelijke instanties waren om de orde te handhaven, werden de straten en huizen afgeschuimd op zoek naar “zwarten” op wie ze hun woede konden koelen. Deuren werden ingebeukt, alles werd kort en klein geslagen of door de vensters op straat gegooid en in brand gestoken. Veel werd gewoon gestolen. Bejaarden noch kinderen werden gespaard. Achtergebleven vrouwen werden dikwijls het zwaarst aangepakt. Als ze geluk hadden werden ze enkel publiek kaal geschoren en werd hun hoofd met hete pek beklad met hakenkruisen. Maar veelal gebeurde er erger: ze werden geslagen, brandende sigaretten werden op hun borsten uitgedrukt,

De inboedel werd op straat gegooid. Overpoortstraat.

Kaalscheren en erger. Het gebeurde ook in de ons omringende landen.

Aangehouden en kaalgeschoren meisjes en vrouwen september '44.

geweerlopen of andere voorwerpen werden in de geslachtsdelen gestoken, niet zelden werden ze herhaaldelijk verkracht. Gebruikelijk was het “spitsroeden lopen”: de gevangene werd door twee rijen scheldende en stompende toeschouwers geleid. In Antwerpen werden vooral mannen, maar ook vrouwen, opgesloten in de leeuwenkooien van de dierentuin.

In de Wollestraat waren er in de jaren 1870 drie textielfabrieken: nr. 20 de vlasspinnerij van Desmet & Dhanis; nr. 32 de vlasspinnerij van Surmont (vermoord in 1875) - Raick; nr. 62 de ververij van zijde van weduwe F. Desmet. Het interneringscentrum in de Wollestraat ging open in november 1944. Het had een capaciteit van 1.650 personen: 1.100 mannen en 550 vrouwen. Die capaciteit werd ver overschreden. Op 15 maart 1946 verbleven er nog 180 vrouwen en 217 mannen. Het centrum werd op 31 mei 1946 gesloten. De nog overblijvende gedetineerden werden naar Lokeren overgebracht; de vrouwen werden vrijgelaten of in de gevangenis gestoken.

“Het aantal aanhoudingen van verdachten liep zo hoog op, dat de gevangenis in de Nieuwe Wandeling overbevolkt geraakte en een verlaten textielfabriek in de Wollestraat als bewaarplaats werd ingericht”. (Johan Van Nieuwenhuysse: Gent in de oorlogsjaren 1940-1945).

In de Wollestraat liepen de ratten vrij rond. Alle ruiten waren stukgeslagen. Het gebouw was door de gezondheidsdienst afgekeurd omdat het te ongezond was om er in te werken. We kregen 150 gr. brood per dag. ‘s Middags kregen we aardappelen in de schil gekookt en dan werd dat gestampt. De koffie was gekleurd water met kamfer in. We kregen één keer sardines. Wat we zeer erg vonden was, dat we ons samen met andere vrouwen moesten wassen. In die tijd was dat verschrikkelijk. Het was bijna zonde je in tegenwoordigheid van anderen te wassen” (een vrouwelijke gedetineerde in: H. De Bleecker-Ingelaere).

Berucht was het interneringskamp in de Wollestraat (thans Warandestraat, zijstraat van de Dampoortstraat) te Gent, waar op zeker ogenblik 4.500 mannen en 1.500 vrouwen opgesloten zaten. Vooral in september-oktober 1944 (bevrijding) en mei 1945 (einde oorlog en bekendmaking concentratiekampen) kende men hoge golven van interneringen. De gedetineerden werden er ook mishandeld: ze moesten uren met de armen in de hoogte staan; sommigen werden verplicht elkaar tot bloedens toe te slaan. Op het middenplein stond een hondenhok waar een SS’er in lag. Om het kwartier moest hij blaffen en water uit het bakje oplikken, net al een hond. De bewakers waren hoofdzakelijk ongeschoolde (33%) en geschoolde arbeiders (35%).

Men heeft de vrouwen moeten interneren in een verlaten fabriek in Gent. Een hondertal van de geïnterneerde vrouwen is opgenomen in de gevangenis. Maar men heeft geen vrouwelijk personeel voor de binnendienst, zodanig dat

de binnenwacht wordt betrokken door mannen van het verzet. Dat veroorzaakt talrijke ongemakken. (F.L. Ganshof, Brussel, 13 oktober 1944).

Over het interneringskamp van Sint-Kruis-Brugge meldde hoofdgeneesheer Vanden Weghe op 4 december 1944 dat van de zowat 3.000 opgesloten en er 1.100 nog geen beddenzak hadden, dat velen niet over dekens beschikten, dat er geen verwarming was, dat de latrines geregeld overtroonden, dat er 3 gevallen van typhus en 21 van paratyphus waren en dat bijna 500 geïnterneerden aan dysenterie leden. We kunnen ons voorstellen dat het met de gezondheidstoestand van de geïnterneerden in Gent niet beter was gesteld.

Er was in Oost-Vlaanderen ook een groot interneringscentrum te Lokeren. De meeste geïnterneerden, 43%, kwamen uit het arrondissement Gent. Daar waren eind 1946 nog altijd 1.765 incivieken opgesloten. In november 1947 werd het centrum gesloten.

Een man die ik heel goed gekend heb, heeft in de Wollestraat vastgezet. Hij had tijdens de oorlog zijn sympathie voor het IIIe Reich en zijn leiders niet onder stoelen of banken gestoken. Hij had foto's van Göring en Goebbels in zijn eetkamer opgehangen. Hij bezat zelfs een plaasteren kop van Hitler. Hij moet duistere handeltjes hebben gedreven: hij bezat een paard, een sjees en een auto. Jaren later had hij nog steeds een heel pak platen met Duitse marslieders. En ik heb ook de man gekend die 's nachts hakenkruisen op zijn deur en gevel is gaan schilderen. Die was drie jaar in Duitsland verplicht tewerkgesteld geweest.

Merkwaardig is wel dat de rol van de Wollestraat tijdens de repressie bij jongere, maar ook oudere generaties Gentenaars totaal ongekend is.

Het archief van het Interneringscentrum Wollestraat (personendossiers) te Gent, 1944-1946, is naar het Rijksarchief te Beveren overgebracht.

Literatuur

Johan Van Nieuwenhuysse, Gent in de oorlogsjaren 1940-1945, boek bij de gelijknamige tentoonstelling in het Museum Arnold vander Haeghen, 1985.

H. De Bleecker-Ingelaere, Vrouwen in de repressie 1944-1945, Gent 1985.

G. De Bock, Incivisme en repressie, een onderzoek in de vrouwenafdeling van het interneringscentrum te Gent, 1946.

L. Huyse en S. Dhondt, Onverwerkt verleden. Collaboratie en repressie in België 1942-1952, 1991.

W. Pauwels, De Bevrijdingsdagen van 1944, 1994.

B. Rzoska, "Zij komen allen aan de beurt, de zwarten". Het interneringscentrum Lokeren 1944-1947, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, RUG, 1996.

J. Baert en J. Buyck, Inventaris van het archief van het interneringscentrum te Gent 1944-1946, Brussel 1999.

M. Verschooris, Wachten op de maan van mei, 2000.

Daniël Van Ryssel